

„Akkor vagy szabad, mikor megérted, hogyminden mindegy”

Minden mindenhol mindenkor

A filmtörténet talán leglátványosabb és legmélyebb értelmű ripaccsága, amit nem szabad kihagyni, még akkor sem, ha bizonyos részei megbotránkoztatják majd a kifinomultabb nézőket. Az egyéni konfliktusoktól kiindulva összetett, egyetemes igazságokra rámutató társadalmi szatíra az új év kezdetén különösen aktuális, hiszen nem más, mint egy jó humorú számadás az élettel; a film a kisember sorsát helyezi új megvilágításba nagyobb, kozmikus összefüggések perspektívájából.

A 2022-es év filmes termésének határozottan legszínesebb darabja, már az előbemutatók nyomán úgy harangozták be, hogy képvilágában legalább olyan újító lesz, mint a *Mátrix* volt a maga idején. Még ha ez nem is igazolódott be teljesen, hiszen a CGI korában már sokkal nehezebb valami forradalmian újat mutatni a sokat látott közönségnek, azért mindenképp a vizuális csúcsteljesítmények élbolyába tartozik. A Wachowski testvérek mesterművével vont párhuzam pedig a mély filozófiai tartalma és a szimbólumokban gazdag látványvilága miatt is érvényes.

A *Minden mindenhol mindenkort* a művésznevükön csak Danielekként emlegetett szerzőpáros, Daniel Kwan

és Daniel Scheinert írta és rendezte. A fontosabb szerepekben két ázsiai színészlegenda, az örökifjú Michelle Yeoh és James Hong mellett feltűnik még a reneszánszát élő Jamie Lee Curtis tőle teljesen szokatlan szerepekben (a Halloween horror-franchise visszatérő túlélőjeként ismertté vált színésznő ezúttal a „szörnyeteget” alakítja, aki elől a többieknek menekülniük kell), valamint Ke Huy Quan, akit a hazai közönség leginkább egy gyerekkori szerepéről ismer – ő játszotta Picúrt, a kínai kisfiút, akivel Indiana Jones elmenekül Sanghajból a *Végzet temploma* című részben.

A történet középpontjában a Yeoh által alakított ázsiai-amerikai családanya áll: egy energikus nő, aki minden idegszálát megfeszítve igyekszik összetartani a családját. Hol szenvedélyes szócsatákkal, hol makacs tagadással próbálja fenntartani a normalitás látszatát, holott üzleti és magánéletének több frontján is az összeomlás fenyegeti. Férje (Quan) válni készül, a családi vállalkozásként működtetett mosodáját bezárással fenyegeti az adóhatóság könnyörtelen ellenőre (Curtis), ő maga pedig börtönbe is kerülhet. Mindeközben gondoskodnia kell szellemileg leépült,

idős édesapjáról (Hong), és meg kell találnia a hangot az egyre inkább elidegenedő lányával (Stephanie Hsu), aki a családi hagyományoktól teljesen eltérő életet kíván élni, és akit talán örökre elveszíthet. Ám mielőtt maga alá temetné a gondok áradata, egy idegen váratlan látogatása olyan fenyegetettségre nyitja rá a szemét, amely mellett eltörpülnek súlyosnak vélt magánéleti problémái, ugyanakkor ráébred, hogy jelentéktelen életének apró cselekedetei kozmikus jelentőséggel bírnak. Az ismerős-idegen feltárja előtte a „mi lett volna, ha?” örök talányát, vagyis hogy milyen lehetséges kimenetelei lehettek volna az életének, ha más döntéseket hoz.

Bár a sorsleágazásokat a film csak érintőlegesen mutatja meg, a különböző történeti szálak lehetőséget adnak rá, hogy Michelle Yeoh minden eddiginél tündöklőbben bontakoztassa ki sokoldalú színészi tehetségét. A drámai szerepekben a tőle elvárt szinten hozza a szükséges érzelmi mélységeket, míg más részekben kényeskedést, kung-fu-tudását vagy épp humort csillantja meg. A Hollywoodban is szocializálódott veterán színésznő ugyanakkor kiválóan ellensúlyozza szereplőtársai ripacs stílusát, mintegy visszarántva őket az ázsiai filmekre gyakran jellemző, túlzó előadásmód pereméről egy sokkal valóságközelibb megközelítés talárára.

A *Mátrix*-trilógiához hasonlóan a *Minden mindenhol mindenkorban* is központi fontosságú jelkép például a tükör. Ahogy a mosolygós családi idill képéről a falitükrön átmozduló kamera egy szomorúbb realitásra mutat rá, már a nyitójelenet jelzi, hogy több lehetséges valóság réteggel van dolgunk. Visszatérő motívumként

megjelenik ugyanakkor a nyomasztó, labirintusszerű irodaház és a könyörtelen „ügynökök”, akik védik a fennálló rendszert, melynek ugyanakkor ők maguk is a rabjai. Az ügynöki minőség itt is bármikor, bármelyik szereplőben megtestesülhet, de ugyanúgy megvan mindenkiben az „ébredés” képessége is. Kulcsfontosságú pillanatokban a „nem-beavatott” karakterek is képesek arra, hogy zsigeri benyomások szintjén ráérezzenek a saját szűk környezetükön túlmutató realitásokra, és a logikát meghazudtoló döntéseket hozzanak a helyes irányban. Emellett ösztönösen félik az összes párhuzamos realitásra veszélyt jelentő gonoszt, amely itt is egy kerek, szemet mintázó entitásként jelenik meg, hasonlóan a *Mátrix* gépvilágát uraló mesterséges tudathoz vagy *A gyűrűk ura* trilógia Szauron-szeméhez.

A legnagyobb fejlődésen természetesen Yeoh karaktere megy át a filmben, őt a *Mátrix* Neójához hasonlóan egy külső erő ébreszti fel és ragadja ki megszokott világából, és több száz lehetséges életet megtapasztalva jut el a más szereplők által már korábban is jelzett felismerésig: „Akkor válhatsz teljesen szabaddá, amikor megérted, hogy minden mindegy” – majd ezt a

filozófiát anyai szívének prizmáján át tovább tisztítva képessé válik rá, hogy nemcsak önmagán, hanem az összes többi karakteren is felülemelkedve magasabb rendű igazságokat is feltárjon, ahol a szeretet mindent felülír.

A filmes berkekben mostanság felkapott multiverzum témát teljesen új köntösbe öltöztetik az alkotók ebben a vérbeli ázsiai fekete komédiában, amely úgy hat a nézőre, mint egy menet a hullámvasúton: gyomorforgató kanyarokkal, gyakran néhány másodpercnyi különbséggel cikázva a magas művészeti megvalósítások és a giccs-

határt súroló, mégis rendkívül vicces akciójelenetek hullámvölgyei között, mindez teletűzdelve modern értelmezésű keleti bölcsességgel és Oscar-esélyes speciális effektusokkal. S hogy a történet valóban egy hi-tech világban különböző univerzumok között ugráló hősnőről szól vagy egyszerűen egy anya lelki világának belső örlődéseit vetíti ki, miközben próbálja újjáteremteni saját önképét egy krízis közepén, azt mindenki döntse el maga, miután megnézte a filmet.

Szombati-Gille Tamás